

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації на тему «Підготовка майбутніх учителів до
розвитку комунікативної компетентності учнів початкової
школи в полікультурному середовищі Закарпаття» здобувача
наукового ступеня доктора філософії ЧОПАК Єви Василівни з галузі знань
01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Публічна презентація проведена на кафедрі іншомовної освіти і міжкультурної комунікації « 7 » травня 2026 року, протокол № 8.

1. **Актуальність теми дослідження** зумовлена сукупністю взаємопов'язаних освітніх, соціально-економічних і професійних чинників. Соціально-політичними детермінантами розвитку полікультурного простору Закарпаття виступають інтенсивні інтеграційні процеси як невід'ємна складова сучасного глобалізованого світу, а також стратегічне прагнення України до входження в європейський і світовий соціокультурний та освітній простір із водночасним збереженням національної ідентичності та культурної своєрідності. Сучасні реалії геоекономічного та геокультурного розвитку світу й України як держави з високим рівнем етнічного, культурного та релігійного розмаїття, що розбудовує відкрите демократичне суспільство, зумовлюють необхідність формування у громадян здатності до ефективної міжкультурної взаємодії. Йдеться про вміння здійснювати конструктивний діалог із представниками різних культур, етносів і націй, а також будувати взаємини на засадах толерантності, поваги та партнерства.

Закарпаття як багатонаціональний і полікультурний регіон об'єктивно потребує спеціально підготовлених педагогічних кадрів, здатних ефективно працювати в умовах культурного різноманіття. Особливої значущості набуває підготовка майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи, оскільки освітній процес має діалогічну природу і реалізується через комунікацію. Саме в її межах відбувається засвоєння духовних і матеріальних цінностей суспільства, опанування культурних норм і правил, що регулюють життєдіяльність і міжособистісні взаємини, а також формування здатності до ефективної соціальної взаємодії.

Науковим підґрунтям модернізації підготовки майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи є численні дослідження, у яких розкрито різні аспекти з проблем професійного становлення майбутніх педагогів: із позиції нової філософії освіти – С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай та ін. Особливості загальнопедагогічної підготовки вчителя досліджують О. Дубасенюк, М. Євтух, Л. Коваль, А. Кузьмінський, І. Пальшкова, О. Савченко, В. Семиченко, Л. Хомич та ін. У галузі педагогіки початкових класів фундаментальне значення мають роботи Н. Бібік, О. Біди, В. Бондаря, Р. Пріми, І. Шапошнікової та ін. Студії І. Зязюна, В. Кан-Калика,

Н. Кічук, С. Сисоевої, О. Сухомлинської присвячено проблемі підготовки творчого вчителя в історичному аспекті. Проблема міжкультурності та міжкультурної освіти досліджується зарубіжними вченими (Е. Аппіс (E. Arries), Л. Дерман-Спаркс (L. Derman-Sparks), Ф. Левро (F. Levrau), П. Лубайк (P. Loobuysk), Дж. Стір (J. Stier) та ін.).

У наукових розвідках сучасних українських учених опрацьовано домінанти щодо важливих якостей педагогів, які необхідні для професійної роботи в міжкультурному просторі, як-от: формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки (Т. Атрощенко); формування толерантності майбутніх педагогів в умовах полікультурного вищого навчального закладу (Е. Бахіча); підготовка майбутніх учителів до формування толерантності учнів початкової школи (Н. Бирко); формування етнокультурної компетентності студентів педагогічного університету в умовах поліетнічного середовища (О. Гуренко); формування комунікативної компетентності майбутніх учителів формування готовності майбутніх учителів школи першого ступеня до роботи з батьками в міжкультурному просторі Закарпаття (Т. Коваль); формування толерантності в контексті розвитку полікультурності освіти (О. Орловська), система підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з учнями в міжкультурному просторі Закарпаття (Т. Молнар) та ін.

На нашу думку, недостатньо уваги українськими науковцями приділено підготовці майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття.

Необхідність дослідження порушеної проблеми аргументована *суперечностями* між: попитом сучасного суспільства у вчителях, здатних до взаємодії в умовах міжкультурності та відсутністю в змісті професійної освіти цілеспрямованої підготовки до зазначеної професійної діяльності з урахуванням потенціалу Закарпаття як полікультурного середовища взаємодії суб'єктів; об'єктивними вимогами практики до рівня професіоналізму вчителя в полікультурному середовищі Закарпаття та нерозробленістю педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в такому середовищі; потребою у формуванні індивідуальних стратегій особистісно-професійної готовності майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття та недосконалістю навчально-методичного забезпечення для підготовки майбутнього вчителя до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи.

Таким чином, актуальність проблеми, її недостатня наукова розробленість та необхідність розв'язання виокремлених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Підготовка майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття»**.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану наукових досліджень Хмельницького національного університету «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (ДР № 0119U103663), «Психолого-педагогічні засади професійно-особистісного розвитку фахівців в умовах трансформації суспільства» (ДР № 0125U003711). Тема дисертації затверджена вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 3 від 27.10.2022 р.).

3. Наукова новизна отриманих результатів дослідження

полягає в тому, що: *вперше* Обґрунтовано й визначено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття (актуалізація і стимулювання мотивації майбутнього вчителя до розвитку комунікативної компетентності учнів початкових класів в полікультурному середовищі Закарпаття; інтенсифікація освітнього процесу підготовки майбутнього вчителя до розвитку комунікативної компетентності учнів початкових класів в полікультурному середовищі Закарпаття на основі міждисциплінарної інтеграції; активізація індивідуального досвіду рефлексії майбутнього вчителя до розвитку комунікативної компетентності учнів початкових класів через ресурс інноваційних технологій навчання та освітньо-практичної діяльності) та експериментально перевірено їх ефективність; *конкретизовано* компоненти (потребнісно-мотиваційний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-операційний); критерії (спонукально-ціннісний, змістово-знаннєвий, поведінково-рефлексивний) та рівні готовності майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття (низький (репродуктивний), достатній (варіативно-конструктивний), високий (творчий)); *уточнено* сутність ключових понять («підготовка», «готовність», «комунікативна компетентність», «полікультурне середовище»); *удосконалено* організаційно-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття; *подальшого розвитку* набули теоретико-методичні й технологічні аспекти готовності майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття.

4. Практичне значення отриманих результатів дослідження

полягає в розробленні методичних рекомендацій для самостійної (індивідуальної) роботи майбутніх фахівців з дошкільної та початкової освіти: «Дошкільна лінгводидактика, збірка дитячої літератури», «Теоретичний конспект з дитячої літератури для студентів»; інформаційних матеріалів, які впливають на формування готовності майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття.

5. Використання результатів роботи.

Результати дослідження можуть бути використані під час розроблення (вдосконалення) освітньо-професійних

програм підготовки здобувачів першого та другого (освітньо-професійного) рівнів вищої освіти зі спеціальності 013 (А 3) Початкова освіта, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, при визначенні траєкторії індивідуального особистісно-професійного розвитку, впровадження конструктивних ідей щодо забезпечення готовності майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття.

6. Особиста участь автора в одержанні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі. Усі наукові результати, подані в роботі, отримані автором самостійно. У праці Чопак, Є., & Кедебец, О. (2025) автором розкрито зміст цифрового впливу при використанні смарт-пристроїв під час спілкування дітей.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі іншомовної освіти і міжкультурної комунікації Хмельницького національного університету, науковий керівник – **Орос Ільдико Імріївна**, кандидат педагогічних наук, доцент.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Чопак Єви Василівни є результатом самостійних досліджень здобувачки, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації. Основні результати дослідження за темою дисертації опубліковано у 12 науково-методичних працях, серед яких: 7 наукових статей у фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 2 публікації у збірниках матеріалів наукових конференцій; 3 методичні розробки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Чопак, Є., & Кедебец, О. (2025a). A digitális világ és az okoseszköz-használat befolyása a gyermekek kommunikációjára. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 16, 202–206. https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.16.202-206
2. Чопак, Є. В. (2025b). Культурне різноманіття як ресурс для розвитку мовленнєвих навичок особистості. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 11, 157–161. https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.11.157
3. Чопак, Є. В. (2024a). A kisebbségi lét hatása a szövegértési kompetencia fejlesztésére egy finn és egy amerikai minta alapján. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 9, 156–161. https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2024.09.156

4. Чопак, Є. В. (2024b). Формування мовленнєвої культури в умовах полікультурного мовленнєвого середовища. *Вісник науки та освіти (Серія «Педагогіка»)*, 8(26), 1270–1281. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-1270-1280](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-1270-1280)

5. Чопак, Є. В. (2023a). Окремі аспекти адаптації навчально-методичного забезпечення початкової школи в українсько-угорських освітніх реаліях. *Порівняльна професійна педагогіка*, 13(2), 107–116. [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(2\)-13](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(2)-13)

6. Чопак, Є. В. (2023b). Особливості полікультурного середовища в контексті загальнокультурного розвитку особистості. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 5, 140–146. https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2023.05.141

7. Чопак, Є. В. (2022a). Інтерпретація феномену мовленнєвої компетентності в контексті полікультурного середовища. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 206, 236–241. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-236-241>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Чопак, Є. В. (2023c). Мовленнєва компетентність в полікультурному середовищі. In E. Berghauer-Olasz et al. (Eds.), *Krizishelyzetek hatása és kihívásai az oktatásban* (pp. 463–467). II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/3803>

9. Csopák, É. (2022b). Írás- és olvasástanítás többnyelvű környezetben a beregszászi magyar iskolák példáján. In R. A. Dezső et al. (Eds.), *A Kárpát-medencei magyar tannyelvű pedagógusképzés és neveléstudományi kutatás aktuális és történeti tárházának értékei* (pp. 152–162). Pécsi Tudományegyetem. <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/34483/PTE-BTK-20220916-2.pdf>

Опубліковані праці, що додатково відображають наукові результати дисертації

10. Csopák, É. (2025c). *Az óvodai anyanyelvi beszédfejlesztés: Módszertani útmutató*. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. https://okt.kmf.uz.ua/ppt/oktat-ppt/Methodychni_vkazivky_Modszerntani_kiadvanyok_BA/Az_ovodai_anyanyelvi_beszefejlesztes.pdf

11. Csopák, É. (2025d). *Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény: Módszertani útmutató*. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola.

12. Csopák, É. (2025e). *Gyermekirodalom elméleti jegyzet tanító és óvodapedagógia szakos hallgatók részére*. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота **Чопак Єви Василівни «Підготовка майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття»**, подана на здобуття ступеня доктора філософії, за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами), а також на пряму наукових досліджень освітньо-наукової програми Хмельницького національного університету зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу «Підготовка майбутніх учителів до розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи в полікультурному середовищі Закарпаття», подану **Чопак Євою Василівною** на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту.

Головуюча публічної презентації:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри іншомовної освіти
і міжкультурної комунікації

Хмельницького національного університету

Наталя БІДЮК

